

Posudek na doktorskou dizertační práci

Lenka Penkalová

Rubriky pro ženy v denním tisku 20. let 20. století a jejich autorky: Olga

Fastrová, Marie Fantová, Milena Jesenská, Staša Jílovská a Zdena

Wattersonová Doktorská dizertační práce. Fakulta sociálních věd UK Praha, 2011, 229 s. + 24 příloh.

Na počátku 21. století začal i v českém prostředí, adekvátně s rozšiřujícím se vědeckým výzkumem, narůstat počet odborných prací různých společenských vědních oborů, které se zaměřují na výzkum proměn postavení žen ve společnosti. Zabývají se okolnostmi, projevy, příčinami a následky pomalého, postupného, ale jistého pronikání žen od konce 19. století z dosavadní, téměř výhradně pozice v domácí sféře (jako manželka, matka a hospodyně), do sféry veřejné (vzdělání, výdělečná práce, intelektuální profese, společensko-politické aktivity). Zároveň je zaznamenávána skutečnost, že navzdory postupujícímu feministickému snažení zrovnoprávnit ženy s muži, zapojit ženy do intelektuální výdělečné práce a aktivního veřejného života, naprosto většinová společnost, muži ale i ženy, i v podmínkách první Československé republiky setrvala na tradičních pozicích a konzervativních názorech na to, „kam žena patří“. Proto i dobový tisk pro ženy v první polovině 20. století (vedle několika vzdělávacích, kulturních a osvětových feministických časopisů, nacházejících se na vysoké odborné úrovni), byl v naprosto převažujícím počtu druhů, i výší výtisků, a také zájmem společnosti, zaměřen na tradiční ženská témata jako je domácnost, vaření, recepty, hygiena, péče o děti a hlavně pak, vedle řady obdobných témat, móda.

Lenka Penkalová svou dizertační prací rozšiřuje okruh publikací z genderové problematiky, která patří ve světové historické vědě zhruba od sedmdesátých let 20. století k jedné z výzkumných priorit. Tedy volba tématu dizertace je velmi aktuální. V souladu se svým předchozím studiem a vůbec svou specializací se zaměřila na oblast tisku - novin a časopisů - v první polovině 20. století, se zvláštním zájmem o ženský tisk, rubriky pro ženy v novinách a jejich ženské autorky (zaznamenává ovšem také, že do ženských časopisů psali i muži).

V úvodních kapitolách dizertace autorka seznamuje čtenáře s okolnostmi volby tématu, zvolenými metodami a celkovou koncepcí svého díla. Dává najevo znalost dosavadní odborné literatury, české ale i velmi solidně světové, z jejíhož studia na počátku své práce vycházela. Vlastní pramenný výzkum L. Penkalové spočíval v zevrubném studiu několika druhů periodik (Eva, Hvězda československých paní a dívek, Lidové noviny, Módní revue, Národní listy, Národní politika, Pestrý týden, Prager Presse, Světozor, Tribuna, Venkov) v průběhu dvacátých let 20. století, některé tiskoviny studovala už od počátku století. Dále využívala některé typy tištěných pramenů (především literaturu z doby první Československé republiky), paměti a korespondenci, studovala také archivní fondy v několika typech archivů (především Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze, dále Archiv bezpečnostních složek, Archiv Hlavního města Prahy, Archiv ministerstva zahraničních věcí, Archiv Univerzity Karlovy v Praze, Moravský zemský archiv v Brně, Národní archiv Praha a soukromý archiv).

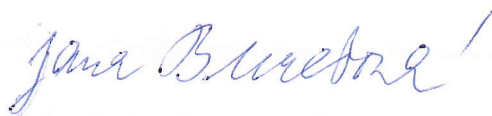
Lenka Penkalová ve své práci ukázala, že rubriky pro ženy v novinách a časopisech byly v prvním desetiletí první Československé republiky fenoménem. Vysvětlila, na základě zasazení tématu do celkového společenského vývojového kontextu, proč tomu tak bylo. Autorka svou obsáhlou prací (celkem 229 stran hustě

psaného textu) přiblížila, prostřednictvím především rubrik pro ženy a ženských časopisů, výrazné ženské novinářské osobnosti – Olgu Fastrovou, Marii Fantovou, Stašu Jílovskou, Zdenu Wattersonovou a Milenu Jesenskou, které, kromě poslední uvedené, dosud nebyly předmětem hlubšího vědeckého výzkumu. Právě Lenka Penkalová jako první přináší jejich plastickou biografii, v níž spočívá jádro dizertace. Závěrečná část dizertační práce, v souladu s celým dílem, ve třech samostatných oddílech přibližuje nejčastější témata novinářských rubrik pro ženy (móda, životní styl a rodinné vztahy). Práce je vhodně doplněna biografickým heslářem vybraných osobností, především žen – publicistek a novinářek první poloviny 20. století. Dizertace je opatřena pečlivým a podrobným poznámkovým aparátem. Dále je práce vedle seznamu odborné literatury a pramenů doplněna jmenným rejstříkem a slovníkem šifer, účelně voleny jsou přílohy z dobového zkoumaného tisku.

Závěr:

Doktorskou dizertační práci Lenky Penkalové považuji za velmi zdařilovou prezentaci aktuálního vědeckovýzkumného tématu. Práce na základě provedeného základního výzkumu několika druhů písemného pramenného materiálu rozšiřuje informace o genderové problematice, je rovněž součástí dějin médií, přispívá i k dějinám každodennosti. Práce má všechny náležitosti kladené na daný druh doktorských dizertačních prací ve společenskovědních oborech. Doporučuji předloženou dizertační práci Lenky Penkalové k obhajobě a na základě úspěšné obhajoby navrhuji dát doporučení k udělení titulu PhD.

Prof. PhDr. Jana Burešová, CSc.

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

V Olomouci dne 2. 9. 2011